

'Ik filmde dingen die

In haar documentaireserie Tbs: Aan de andere kant belicht Jessica Villerius de complexiteit van tbs-behandelingen en de impact van de maatregel op zowel de patiënten als hun slachtoffers.

TEKST: BRAM DE GRAAF BEELD: KRO-NCRV

Jessica Villerius is moe, maar voldaan. Ze heeft een drukke, maar vruchtbare werkdag achter de rug. Omdat ze long covid heeft, zou ze nu rust moeten nemen. Maar onderweg naar huis in de auto neemt ze graag even de tijd om iets te vertellen over haar serie *Tbs*:

Uniek, maar niet foutloos

Nederland is het enige land ter wereld dat in het strafrecht de tbs-maatregel kent. Momenteel is die aan zo'n 1500 mensen opgelegd. "Wij maken bij daders onderscheid tussen wilsbekwaamheid en gedeeltelijke wilsbekwaamheid", legt Villerius uit. "Als meerdere artsen constateren dat aan een delict een psychiatrische stoornis ten grondslag ligt, is in Nederland de dader niet volledig toerekeningsvatbaar. De straf bestaat dan deels uit behandeling, in plaats van alleen gevangenis. Daarbij blijft uitzicht op terugkeer in de maatschappij. In andere landen bestaan gevangenissen met psychiatrische afdelingen, maar gedetineerden die daarin belanden hebben dat uitzicht niet. Dat maakt ons systeem uniek. En het werkt: recidive-

Aan de andere kant, waar ze bijna drie jaar mee bezig is geweest. "Ik werk op 25 procent van mijn kunnen", zegt de 43-jarige documentairmaker. "Het staat haaks op alles wat ik ben en wat ik voorheen deed." Ze zit nog volop in de montage van de serie. "Dat doe ik het liefst zo dicht mogelijk op de uitzending, zodat ik actuele ontwikkelingen kan meenemen. Maar ook omdat ik het resultaat altijd laat zien aan degenen die meewerken. Dat levert soms zware gesprekken en emotionele reacties op, zoals vandaag. Gelukkig is iedereen tevreden."

cijfers van tbs-behandelden zijn de helft lager dan bij mensen die louter een gevangenisstraf kregen." Toch gaat het ook regelmatig goed mis, waardoor de tbs-maatregel vaak ter discussie staat. Voor Villerius reden om opnieuw in het onderwerp te duiken – in 2012 volgde ze al eens een tbs-veroordeelde. "Ik merkte dat zowel nabestaanden als verdachten tbs verafschuwden. Nabestaanden zijn bijna altijd teleurgesteld als iemand het krijgt opgelegd. En daders zijn altijd overstuur als ze in behandeling moeten. In deze serie wil ik een compleet beeld geven over het fenomeen tbs."

lastig uit te leggen zijn'

Ze sprak daarom niet alleen met patiënten, maar ook met familieleden, slachtoffers, hun families en de behandelaars. "Ik mocht vrij rondlopen in tbs-kliniek De Rooyse Wissel – een van de grootste in Nederland en met het zwaarste beveiligingsniveau – en kon met iedereen praten. Ik was altijd op mijn hoede. Tbs'ers kunnen last hebben van woedeuitbarstingen,. Ik heb criminologie en forensische psychiatrie gevolgd, ik weet ik wat er in iemands hoofd kan gebeuren en kan zo'n gesprek veilig houden."

Hoe het écht werkt

Sinds Villerius in 2007 als zelfstandig documentairemaker begon, maakte ze bijna vijftig documentaires. Altijd veelbesproken, en vaak over criminaliteit en

dat deuren nu makkelijker voor haar opengaan. "Want het werkt ook andersom. Mensen vinden het bloedspannend om mij binnen te laten, juist omdat ik een groot podium heb. Ook in de tbs-kliniek heb ik dingen vastgelegd die lastig zijn uit te leggen. Maar zo lang de onherkenbaarheid van de mensen en herleidbaarheid gewaarborgd werd, mocht alles worden uitgezonden." Kenmerkend voor haar werkwijze zijn haar betrokkenheid en perfectionisme. "Vroeger kon ik echt wakker liggen van verhalen. Ook nu heb ik afschuwelijke dingen gehoord. Maar ik kan het beter loslaten. Mijn lat ligt altijd hoog. Ik kijk nooit mijn eigen producties op televisie, want terwijl het een miljoen keer door mijn handen is gegaan, zie ik altijd nog foutjes. Dan zit ik me te verbijten. Het zit in mijn karakter. Ik ben

Jessica Villerius: 'Ik kan zo'n gesprek veilig houden'

terreur. Zo correspondeerde ze met de Belgische kindermoordenaar Marc Dutroux en voorkwam ze executie van een Amerikaanse terdoodveroordeelde. "Ik kan slecht tegen onwetendheid en vooringenomenheid", verklaart ze haar fascinatie. "Vooral over misdaad en psychiatrie – twee onderwerpen die me erg interesseren – hebben mensen een uitgesproken mening zonder dat ze weten hoe het écht werkt. Ik wil dat dan uitleggen."

In 2021 won ze de Gouden Televizier-Ring met *De kinderen van Ruinerwold*. Dat heeft er niet voor gezorgd

heel geëngageerd aan alles wat ik doe, zowel in werk als privé. Pas sinds een paar jaar ben ik de documentairemaker die ik wilde zijn. Lang heb ik gedacht dat het toeval was als iets heel mooi was of goed werd ontvangen. Maar ik heb nu het zelfvertrouwen dat ik goed ben in wat ik doe. Het zal met ouder worden te maken hebben. Ik voel me tegenwoordig heel senang. Nu alleen nog herstellen van die long covid."

Tbs: Aan de andere kant | maandag | 21.30 | KRO-NCRV NPO 1